

Кухнюк Д.В.

*доцент кафедри нотаріального, виконавчого процесу та адвокатури,
прокуратури, судоустрою Інституту права Київського національного
університету імені Тараса Шевченка, кандидат юридичних наук, адвокат*

УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНО- ДИСЦИПЛІНАРНОЇ КОМІСІЇ АДВОКАТУРИ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄДНОСТІ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ПРАКТИКИ КВАЛІФІКАЦІЙНО-ДИСЦИПЛІНАРНИХ КОМІСІЙ АДВОКАТУРИ

Одним із двох основних повноважень Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури (надалі – «ВКДКА») відповідно до п. 2 ч. 4 ст. 52 діючого Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» є узагальнення дисциплінарної практики кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури (надалі – «КДКА») [1]. Разом з цим, з моменту створення ВКДКА, це повноваження тривалий час фактично не реалізовувалось, що, в свою чергу, не давало можливості у повній мірі скласти уяву про тенденції дисциплінарної практики КДКА та ВКДКА [2, 54]. Так, до 2016 року такі узагальнення ВКДКА взагалі не робились.

До перших спроб проведення узагальнень дисциплінарної практики регіональних КДКА можна віднести рішення ВКДКА «Про застосування строків притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності при здійсненні дисциплінарного провадження» від 28 жовтня 2016 року [3], та «Про практику застосування КДКА дисциплінарного стягнення у вигляді зупинення права на заняття адвокатською діяльністю» від 1 березня 2018 року [4]. Вказані узагальнення були прийняті саме у формі рішень ВКДКА.

Наступним кроком у формуванні єдності дисциплінарної практики регіональних КДКА стало проведення ВКДКА узагальнень дисциплінарної практики із використанням статистичних даних. Результатом цієї діяльності ВКДКА, протягом 2019-2020 років стало прийняття семи узагальнень дисциплінарної практики КДКА, зокрема:

- щодо конфлікту інтересів, затверджене Рішенням ВКДКА від 4 жовтня 2019 року № Х-017/2019 [5];
- що має наслідком направлення ВКДКА справ для нового розгляду, затверджене Рішенням ВКДКА від 4 жовтня 2019 року № Х018/2019 [6];
- про поновлення строків на оскарження рішень КДКА, затверджене Рішенням ВКДКА від 4 жовтня 2019 року № Х-019/2019 [7];
- щодо розгляду заяв про відводи (самовідводи), затверджене Рішенням ВКДКА від 8 листопада 2019 року № ХІ-021/2019 [8];

– щодо несплати адвокатами щорічного внеску на забезпечення реалізації адвокатського самоврядування, затверджене Рішенням ВКДКА від 25 липня 2020 року № VII-009/2020 [9];

– щодо адвокатської таємниці, затверджене Рішенням ВКДКА 25 липня 2020 року № VII-010/2020 [10];

– щодо етичних аспектів відносин адвоката з правоохоронними органами, затверджене Рішенням ВКДКА від 25 липня 2020 року № VII-011/2020 [11].

Зазначені узагальнення містять посилання на кількість справ певної категорії розглянутих ВКДКА, обґрунтування висновків та враховують усталену практику Європейського суду з прав людини.

Вказані узагальнення оприлюднюються на офіційному веб-сайті ВКДКА та знаходяться там у вільному доступі.

Враховуючи те, що основним завданням ВКДКА відповідно до п. 1 ч. 4 ст. 52 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» є розгляд скарг на рішення, дії чи бездіяльність регіональних КДКА, ВКДКА є по-суті апеляційною інстанцією в системі дисциплінарних органів адвокатури, які виконують квазісудові функції при вирішенні питань щодо дисциплінарної відповідальності адвокатів та в розумінні ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод є квазісудовими органами.

Отже, на думку автора, регулярне проведення ВКДКА узагальнень дисциплінарної практики регіональних КДКА зменшить випадки свавільних дисциплінарних проваджень щодо адвокатів, які відповідно до Звіту місії Міжнародної комісії юристів (МКЮ) в Україні, донедавна були поширеними та все ще мають місце [12].

Таким чином, на думку автора, діяльність ВКДКА по узагальненню дисциплінарної практики регіональних КДКА, на реалізацію повноважень наданих ВКДКА Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», є важливим кроком для забезпечення єдності дисциплінарної практики КДКА та ВКДКА, що, в свою чергу, сприятиме підвищенню довіри до дисциплінарних органів адвокатури, як в професійному середовищі так і у суспільстві в цілому.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/5076-17/print1486547138018324>;

2. Тінювий звіт «Адвокатура України: уроки перших років самоврядності» // Лабораторія законодавчих ініціатив. – Київ, 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://parlament.org.ua/2018/09/19/tinovyj-zvit-advokatura-ukrayiny-uroky-pershyh-rokiv-samovryadnosti/>;

3. Рішення ВКДКА «Про застосування строків притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності при здійсненні дисциплінарного провадження» від 28 жовтня 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vkdk.org/zastosuvannya-strokov-prityagnennya-advokata-do-distsiplinarnoi-vidpovidalnosti-pri-zdiysnenni-distsiplinarного-provadžhennya/>;

4. Рішення ВКДКА «Про практику застосування КДКА дисциплінарного стягнення у вигляді зупинення права на заняття адвокатською діяльністю» від 1 березня 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vkdk.org/12265-2/>;

5. Узагальнення дисциплінарної практики КДКА щодо конфлікту інтересів затверджене Рішенням ВКДКА від 4 жовтня 2019 року № Х-017/2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vkdk.org/14637-2/>;

6. Узагальнення дисциплінарної практики КДКА що має наслідком направлення ВКДКА справ для нового розгляду затверджене Рішенням ВКДК від 4 жовтня 2019 року № Х018/2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vkdk.org/uzagalnennya-distsiplinarnoi-praktiki-kvalifikatsijno-distsiplinarних-komisij-advokaturi-scho-maje-naslidkom-napravlennya-vischoyu-kvalifikatsijno-distsiplinarноу-komisiyu-advokaturi-sprav-dlya-nov/>;

7. Узагальнення дисциплінарної практики КДКА про поновлення строків на оскарження рішень КДКА затверджене Рішенням ВКДК від 4 жовтня 2019 року № Х-019/2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vkdk.org/uzagalnennya-distsiplinarnoi-praktiki-pro-ponovlennya-strokov-na-oskarzhennya-rishen-kvalifikatsijno-distsiplinarних-komisij-advokaturi/>;

8. Узагальнення дисциплінарної практики КДКА щодо розгляду заяв про відводи (самовідводи) затверджене Рішенням ВКДК від 8 листопада 2019 року № ХІ-021/2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vkdk.org/14581-2/>;

9. Узагальнення дисциплінарної практики КДКА щодо несплати адвокатами щорічного внеску на забезпечення реалізації адвокатського самоврядування затверджене Рішенням ВКДКА від 25 липня 2020 року № VII-009/20202020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vkdk.org/uzagalnennya-distsiplinarnoi-praktiki-kvalifikatsijno-distsiplinarних-komisij-advokaturi-schodo-nesplati-advokatami-schorichного-vnesku-na-zabezpechennya-realizatsiji-advokatskogo-samovryaduvannya/>;

10. Узагальнення дисциплінарної практики КДКА щодо адвокатської таємниці затверджене Рішенням ВКДК 25 липня 2020 року № VII-010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vkdk.org/uzagalnennya-distsiplinarnoi-praktiki-kvalifikatsijno-distsiplinarних-komisij-advokaturi-schodo-advokatskoji-tajemnitsi/>;

11. Узагальнення дисциплінарної практики КДКА щодо етичних аспектів відносин адвоката з правоохоронними органами затверджене Рішенням ВКДКА від 25 липня 2020 року № VII-011/2020 [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: <https://vkdk.org/uzagalnennya-distsiplinarnoji-praktiki-kvalifikatsijno-distsiplinarnih-komisij-advokaturi-schodo-etichnih-aspektiv-vidnosin-advokata-z-pravoohoronnimi-organami/>.

12. Звіт Міжнародної комісії юристів (МКЮ) «Між молотом та ковадлом: напади на адвокатів в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2020/05/Ukraine-Between-the-rock-and-the-anvil-Publications-Reports-Mission-report-2020-UKR.pdf>

Билиця І.О.

*доцент кафедри теорії та історії держави і права
Волинського національного університету імені Лесі Українки,
кандидат юридичних наук, доцент, адвокат*

ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОВІДНОСИН АДВОКАТА З СУДДЯМИ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Досить важливим з наукової та практичної сторони є питання, які пов'язані із проблемами стосовно участі адвоката у кримінальному судовому провадженні, оскільки етична сторона цих відносин найвиразніше має прояв саме там.

Вирішення цих проблем має комплексний характер і охоплюється декількома нормативними актами: Кримінальним процесуальним кодексом України, Законом України «Про судоустрій і статус суддів», Законом України, Законом України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність», оскільки всі ці законодавчі акти включають в себе певну етичну складову та Правила адвокатської етики, які безпосередньо містять етичні вимоги до поведінки адвоката.

Окремі питання адвокатської етики в судочинстві вирішено у розділі 4 Правил адвокатської етики «Відносини адвоката з судом та іншими учасниками судового процесу». В ньому окреслено основні вимоги щодо

поведінки адвоката у судовому процесі. Так, в статті 43 Правил адвокатської етики визначено особливості в взаємовідносин між адвокатом та суддею, а саме: адвокат має бути наполегливим і принциповим у відстоюванні інтересів клієнта в суді, не поступатися своєю незалежністю у захисті й представництві прав та інтересів клієнта з метою не погіршити стосунків з суддями; у випадку вчинення судом тиску на адвоката – не йти на компроміси, що суперечать охоронюваним законом інтересам клієнта; послідовно дотримуватися принципу пріоритетності інтересів клієнта перед всіма іншими інтересами й міркуваннями, що пов'язані з відносинами адвоката з судом.